

Ouder in de gevangenis

Infographic

Een ouder in de gevangenis is een van de ingrijpende jeugdervaringen die ernstige gevolgen kan hebben. Meer informatie daarover vind je [hier](#).

Wanneer een kind een ouder in de gevangenis heeft...

... praat het hier soms met niemand buiten de directe familie over. Uit angst voor stigmatisering of omdat dit niet mag van de familie.

... kan dit samengaan met (meer) instabiliteit in de gezinssituatie.

... kan het kind het gevoel hebben deze ervaring alleen te moeten dragen.

... is hij/zij vaak loyaal aan beide ouders – net als elk kind.

... kan de emotionele reactie er hetzelfde uitzien als bij een kind dat rouwt om een ander verlies. Zoals verdriet, boosheid en schuld.

Specifieke situaties en gebeurtenissen kunnen (extra) negatieve invloed op het kind hebben:

onzekerheid over uitkomsten strafproces

getuige van aanhouding

pesten

gevangenisbezoek

missen van hun ouder

moeten verhuizen

de vrijlating en de invloed hiervan op het aangepaste leven (en de spanning voorafgaand)

Extra moeilijk en anders, is dat het kind vanwege stigma het gevoel kan hebben niet openlijk te kunnen of mogen rouwen. Ook is er een 'ambigu' verlies: de ouder is niet meer fysiek aanwezig, maar wel psychisch, in gedachten van het kind. Daarbij is de ouder nog in leven en komt mogelijk terug. Dit maakt het rouwen, accepteren van verlies en het afsluiten moeilijker. Daardoor kan de reactie er ook juist anders uitzien dan bij rouw.

Hoeveel kinderen in Nederland hebben te maken met een ouder in de gevangenis?

tussen de **22.000–26.000**

kinderen¹ met een ouder² in de gevangenis

18.000

kinderen per jaar hebben een vader³ in detentie, waarvan 12.000 minderjarige kinderen

tussen de **169–201**

kinderen hadden de afgelopen jaren beide ouders in detentie⁴

9–10 jaar

is de gemiddelde leeftijd van het oudste minderjarige kind van gedetineerde vaders

Het komt vaker voor dat de vader in de gevangenis zit dan de moeder.

¹ Zowel minderjarig als meerderjarig.

² Wanneer we over ouder spreken in deze cijfers, gaat het over juridische ouders.

³ In deze cijfers zijn niet meegeteld: biologische niet-juridische vaders, stiefvaders, vaders in het buitenland, vreemdelingendetentie en andere vaderfiguren.

⁴ Beide ouders zaten in hetzelfde jaar in de gevangenis, maar niet noodzakelijk op dezelfde data.

Wat zijn mogelijke gevolgen van detentie op ouderschap en de opvoeding?

Een goede band tussen ouder en kind en het behouden van een actieve ouderrol kunnen het welzijn van het kind verbeteren.

De identiteit als ouder kan verstoord worden.

Familierituelen, betekenisvolle familie interacties en familierelaties kunnen verstoord worden.

Het uitvoeren van de ouderrol en fysieke betrokkenheid kan lastiger zijn.

Ook na vrijlating kunnen familie-relaties nog uit balans zijn.

Schaamte en stigma

Zowel ouders als kinderen ervaren vaak schaamte en stigma. En angst om anders behandeld te worden.

Wees alert op vooroordelen en zorg voor gelijke behandeling. Deze kinderen worden vaker door anderen als minder competent gezien of op een lager niveau geschat.

Let in gesprekken met kinderen over de wet, misdaad of de gevangenis op je taalgebruik. Wees je ervan bewust dat er kinderen zijn die hiermee te maken hebben. Maak duidelijk dat je het gedrag afwijst, niet de persoon zelf.

Vader in de gevangenis

De moeder blijft vaak voor het kind zorgen.

75% geeft aan wekelijks of vaker contact te hebben met hun kinderen.

Van de vaders die bezoek van hun kinderen ontvangen, ontvangt 40% dit vaker dan één keer per maand.

Moeder in de gevangenis

De moeder is vaker hoofdverzorger. De verzorgers die de zorg overnemen zijn divers. Ruim 1/3 van deze kinderen komt in een pleeggezin.

Ondersteuning bij opvoedingsvaardigheden kan bijdragen aan het doorbreken van een vicieuze cirkel van problemen bij de moeder en kan negatieve gevolgen voor kinderen beperken.

Voorafgaand aan detentie:

Vaker te maken met slachtofferschap en huiselijk geweld.

Vaker mentale gezondheidsproblemen en trauma's dan gedetineerde vaders.

Vaders die vaker veroordeeld zijn, brengen meestal minder tijd met hun kinderen door tijdens hun detentie dan vaders die één veroordeling hebben.

Wat zijn mogelijke negatieve gevolgen van het opgroeien met een ouder* in de gevangenis voor kinderen?

Een ouder in de gevangenis is een blijvende bron van stress. Zowel de detentie zelf als de hier uit voortkomende negatieve sociale problemen vergroten het risico op negatieve gevolgen voor de kinderen. Hier is vaak (te) weinig aandacht voor.

* We hebben het over zowel vaders als moeders. Het meeste onderzoek is echter gedaan naar vaders.

Het is belangrijk kinderen vroeg te ondersteunen en in te zetten op preventie. De kans dat deze kinderen zelf antisociaal en crimineel gedrag vertonen is hoger dan bij kinderen die niet opgroeien bij een ouder in detentie. Net als de kans dat zij psychiatrische problemen ontwikkelen.

Gevoelens van schaamte.

Uitsluiting, mede door stigmatisering.

Meer kans op trauma, bijvoorbeeld door aanwezigheid bij de arrestatie. Onzekerheid over het verloop van detentie kan invloed hebben op hoe het trauma zich ontwikkelt.

Angst en onzekerheid over de gevangenschap, zelf gebeurtenissen invullen met nare denkbeelden.

Emotionele, psychologische en gedragsproblemen, zowel internaliserend als externaliserend.

Schoolprestaties en aanwezigheid op school kunnen lijden onder de detentie van de ouder.

Angst dat de andere ouder ook wegvalt.

Parentificatie/rolomkering: het kind zorgt voor de ouder.

Lees ook [dit artikel](#) over de aanwezigheid van kinderen bij de arrestatie.

Huishelijk geweld komt vaker voor in gezinnen waar de ouder vastzit voor een geweldsdelict, verkeersdelict of vermogensdelict.

Vertel het kind genoeg om te voorkomen dat het zelf dingen invult. Luister daarbij goed naar het kind en welke vragen hij/zij heeft.

Wees alert op andere problemen thuis die kunnen ontstaan net na de detentie. Zoals financiële problemen door het wegvallen van één inkomen of onveiligheid thuis.

Wanneer de ouder veel aanwezig was en een positieve rol in het leven van een kind speelt, is er een **verhoogde kans** op negatieve gevolgen voor het kind.

Hoe steun je het kind en de ouders?

Praten over detentie

Openheid is op de lange termijn het beste voor het kind. Laat het kind merken dat zijn vragen en emoties rondom de situatie er mogen zijn.

Laat je leiden door het kind wanneer het iets over de ervaring wil vertellen. Geef het kind de tijd en luister aandachtig. Vraag niet naar specifieke details waar het kind zelf niet over heeft verteld.

Soms hebben kinderen geen contact met de ouder in detentie. Dat betekent niet dat het kind niet over de ouder wil praten.

Zet in op het behouden of versterken van de band tussen ouder en kind.

Maak een **netwerkaart** met het kind, om in kaart te brengen wie het kind allemaal om zich heen heeft.

Ga niet gelijk uit van een onveilige opvoedsituatie. Heb het er over zonder van het ergste uit te gaan.

Help het kind bij het positief voorbereiden van gevangenisbezoeken. Gebruik bijvoorbeeld [deze tips](#).

Wanneer de ouder voor veel onrust zorgde in het gezin (bijvoorbeeld huiselijk geweld of middelengebruik), kan detentie zorgen voor verlichting en rust en regelmaat brengen

Bij gespannen familierelaties, kan detentie bijdragen aan een verbetering van de relaties

Scholen

Scholen kunnen een belangrijke rol spelen in het bieden van ondersteuning. Bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat medewerkers sensitief werken en weten hoe ze met de situatie moeten omgaan. Betrek vader of moeder daar waar het kan, eventueel telefonisch.

Betrouwbaarheid en bekende routines kunnen een gevoel van veiligheid geven aan een kind. Zoals schoolroutines.

Begrip bij alle kinderen van de impact van een ouder in detentie op kinderen helpt. School kan een rol spelen bij bewustwording van dit onderwerp bij kinderen.

Wanneer een ouder de school inlicht over de situatie, bied dan direct mogelijkheid tot ondersteuning aan. Bijvoorbeeld via de website van [Expertisecentrum K I N D](#).

Gebruik de Gouden Gids van Expertisecentrum K I N D ['Jij staat er niet alleen voor'](#)

Zorg voor een vaste vertrouwenspersoon (professional of vrijwilliger) waar het kind vragen aan kan stellen en zijn verhaal kwijt kan.

Ook na vrijlating is het belangrijk om het kind en gezin te blijven steunen.

Benoem naar het kind dat het niet de enige is die dit meemaakt.

Goede en ondersteunende relaties met grootouders en broers/zussen helpen kinderen veerkrachtig functioneren.

Interventies, materialen en handige links

[Expertisecentrum K I N D Boekenlijst](#)

[Ouders, kinderen en detentieprogramma](#) van Exodus

[Artikel In de praktijk - detentie](#)

[Project Ouder in detentie](#)

[Aanpak de Gezinsbenadering](#)

[Interventie voor gedetineerde moeders Betere Start](#)

Deze infographic is in 2025 ontwikkeld door Augeo Foundation in samenwerking met Expertisecentrum K I N D.

Kijk [hier](#) voor meer informatie en een bronnenoverzicht.

